

bijlage VI

**Voorontwerp van koninklijk besluit
betreffende het programma, de
voorwaarden en de examenjury voor
het praktisch bekwaamheidsexamen
van de «erkende boekhouders» en
van de «erkende boekhouders-
fiscalisten»****A. Inleiding**

Het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten is sinds haar oprichting onderworpen aan de kaderwet van 1 maart 1976 tot reglementering van de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen, en ook aan de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen¹.

Momenteel zijn de erkende boekhouders en boekhouders-fiscalisten onderworpen aan volgende bepalingen inzake toegang tot het beroep :

- kaderwet van 1 maart 1976 tot reglementering van de bescherming van de beroepstitel en de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen (artikelen 2, 7 en 8) en het koninklijk uitvoeringsbesluit van 27 november 1985 tot bepaling van de regels inzake de organisatie en de werking van de beroepsinstellingen die voor de dienstverlenende intellectuele beroepen zijn opgericht (artikel 48) ;
- wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (Titel VI en in het bijzonder artikel 51);
- koninklijk besluit van 29 januari 1998 tot goedkeuring van het stagereglement van het Beroepsinstituut van Boekhouders. De Hoge Raad voor de

economische beroepen stelt vast dat een aanpassing van dit koninklijk besluit zich opdringt ingevolge de integratie van de erkende boekhouders-fiscalisten in het Beroepsinstituut van Boekhouders, sinds 1999 Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten genoemd.

Het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit wil hoofdzakelijk de bepalingen opgenomen in het koninklijk besluit van 29 januari 1998 tot goedkeuring van het stagereglement van het Beroepsinstituut van Boekhouders vervolledigen.

De Hoge Raad heeft de wettelijke taak² bij te dragen tot de ontwikkeling van het op de economische beroepen toepasselijk wettelijk en reglementair kader, door het op eigen initiatief of op verzoek verstrekken van adviezen of aanbevelingen, aan de regering of aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.

De Minister van Landbouw en Middenstand heeft de Hoge Raad voor de economische beroepen om advies gevraagd over het voorontwerp van koninklijk besluit betreffende het programma, de voorwaarden en de examenjury voor het praktisch bekwaamheidsexamen van «erkende boekhouders» en van «erkende boekhouders-fiscalisten».

1. De huidige in de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en de fiscale beroepen opgenomen bepalingen waren voorheen vastgelegd in het koninklijk besluit van 19 mei 1992 tot bescherming van de beroepstitel en de uitoefening van het beroep van boekhouder. Dit koninklijk besluit werd opgeheven door artikel 55, § 2 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

2. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

B. Advies van de Hoge Raad

De Hoge Raad heeft het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit onderzocht, rekening houdend met het bestaan van twee ledentableaus, de eerste met de lijst van erkende boekhouders, de andere met de lijst van erkende boekhouders-fiscalisten. Hij wenst te onderlijnen dat die dubbele lijst van de leden van het Beroepsinstituut van Boekhouders en Fiscalisten op twee wijzen verschilt van die van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten :

- om erkend boekhouder-fiscalist te zijn, moet men houder zijn van de titel van erkend boekhouder ;
- er zijn geen interne boekhouders of boekhouders-fiscalisten.

In 1992 heeft de regering het Beroepsinstituut van Boekhouders de taak opgedragen zich er van te verzekeren dat de opleiding van de erkende boekhouders efficiënt is, rekening houdend met de verschillende opdrachten die hen toevertrouwd worden. In 1999 heeft de wetgever de opdracht van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten uitgebreid tot de opleiding van erkende boekhouders-fiscalisten. De Hoge Raad is van oordeel dat het onontbeerlijk is dat het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten zich van die taak kwijt door te waarborgen dat het kwalitatief niveau van de personen die de titel van erkende boekhouder of van erkende boekhouders-fiscalist bekomen, beantwoordt aan de verwachtingen van de ondernemingen, van hun personeel en van derden die geïnteresseerd zijn in boekhoudkundige en fiscale verslaggeving. De Hoge Raad wenst er op te wijzen dat het uiterst belangrijk is dat het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten de permanente taak tot behoud en zelfs de verbetering van de beroepsbekwaamheid van zijn leden, die het Instituut sinds zijn oprichting werd toebedeeld, zou kunnen voortzetten.

Het advies van de Hoge Raad onderzoekt achtereenvolgens de problematiek van de vakken van het praktisch bekwaamheidsexamen, van de samenstelling van de Stagecommissie, van de deliberatie van de Stagecommissie, van de vrijstellingen om een stage te volgen, en van het praktisch bekwaamheidsexamen om te besluiten met enkele opmerkingen omtrent de redactie van sommige artikelen.

1. Vakken van het praktisch bekwaamheidsexamen

- Uit artikel 3 van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit blijkt dat het praktisch bekwaamheidsexamen bestaat uit een schriftelijke en een gelijkwaardige mondelinge proef, over één of meerdere van de twaalf vakken die in het artikel opgesomd worden.

De Hoge Raad werpt de vraag op waarom de schriftelijke proef van het praktisch bekwaamheidsexamen niet rechtstreeks of onrechtstreeks over het geheel van de in artikel 3 van het voorontwerp van koninklijk besluit opgenomen vakken gaat en stelt voor de inleidende zin van het artikel als volgt te wijzigen: «Het praktisch bekwaamheidsexamen bestaat uit een schriftelijke en een mondelinge proef, welke gelijkwaardig zijn, *rechtstreeks of onrechtstreeks handelend over volgende vakken: ...*».

- Overeenkomstig de bepalingen opgenomen in het tweede lid van artikel 51 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, zullen de erkende boekhouders en de stagiair boekhouders er toe gehouden zijn actief mee te werken aan de opstelling van financiële plannen bedoeld in artikel 440 van het Wetboek van vennootschappen.

In die optiek stelt de Hoge Raad voor de vakken van het praktisch bekwaamheidsexamen, opgenomen in artikel 3 van het voorontwerp van koninklijk besluit, uit te breiden tot de algemene beginselen van financieel beheer.

- Naar analogie van de op kandidaat bedrijfsrevisoren, accountants en/of belastingconsulenten toepasselijke reglementeringen, wordt ook voorgesteld de boekhouding los te koppelen van het boekhoudrecht (wetgeving over de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen).
- Voor wat het voeren van de titel van erkend boekhouder-fiscalist in het bijzonder betreft, preciseert artikel 5 van het voorontwerp van koninklijk besluit dat «*voor de kandidaten die de titel van boekhouder-fiscalist wensen te bekomen,*

zal een meer grondige kennis gevraagd worden met betrekking tot de in artikel 3 d), e), f), g), i) en j) vermelde vakken».

Die bepaling zou, volgens de Hoge Raad, kunnen geherformuleerd worden teneinde haar doorzichtiger te maken en de gestelde verwachtingen van de kandidaten boekhouders-fiscalisten inzake het niveau dat verwacht wordt in het kader van het praktisch bekwaamheidsexamen in te lossen.

2. Samenstelling van de Stagecommissie

De Hoge Raad heeft de bepalingen betreffende de samenstelling van de Stagecommissie van het BIBF, opgenomen in artikel 15 van het voorontwerp van koninklijk besluit, onderzocht.

De Hoge Raad houdt er aan te benadrukken dat, in tegenstelling tot wat van toepassing is op de Stagecommissie van het Instituut der Bedrijfsrevisoren of op deze van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, de stagecommissie van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten mag samengesteld zijn uit personen die geen lid zijn van het BIBF. Voor zover de leden van de Stagecommissie aangeduid worden door de nationale Raad van het BIBF en de Stagecommissie uit een meerderheid van leden van het BIBF bestaat, verheugt de Hoge Raad zich over de opening van de werkzaamheden van de Stagecommissie van het BIBF naar academische kringen (§3 van artikel 15) of naar andere personen die een bijzondere kennis hebben van voor het beroep van erkend boekhouder of van erkend boekhouder-fiscalist relevante materies (§5 van artikel 15).

3. Deliberatie van de Stagecommissie

De Hoge Raad stelt vast dat, krachtens artikel 16, §3 van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit, de «Stagecommissie slechts geldig kan beraadslagen wanneer ten minste drie leden van dezelfde taalrol aanwezig zijn», terwijl de Stagecommissie uit 20 leden bestaat (artikel 14, § 1). De Hoge Raad stelt daarenboven vast dat bij lezing van Hoofdstuk IV van het voorontwerp van koninklijk besluit geen enkel minimum aanwezigheidsquorum vereist is.

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 12, §1 van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit, treedt de Stagecommissie op als examenjury, bedoeld in artikel 51 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. De Stagecommissie is tevens bevoegd om (artikel 12, § 2 van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit) :

- « a) advies te verlenen aan de Raad inzake de organisatie en het verloop van de stage ;
- b) de stageverslagen te controleren en toezicht uit te oefenen op het verloop van de stage ;
- c) tussentijdse evaluatieproeven te organiseren ten behoeve van de stagiairs ;
- d) te bemiddelen bij geschillen tussen de stagiair en zijn stagemeester ;
- e) richtlijnen uit te vaardigen ten behoeve van de stagemeesters ;
- f) in voorkomend geval bijkomende taken op te leggen aan de stagiairs ter vervolmaking van hun praktijkvorming ;
- g) de inschrijving op het betreffende tableau van de beroepsbeoefenaars voor te stellen aan de Kamer, wanneer de stagiair geslaagd is in het praktisch bekwaamheidsexamen.»

De Hoge Raad meent dat het wenselijk zou zijn in het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit een minimum aanwezigheidsquorum om te kunnen delibereren, in te voegen (een gekwalificeerde meerderheid), naar het voorbeeld van wat toegepast wordt :

- door het Instituut van Bedrijfsrevisoren: artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 oktober 1987 betreffende de stage van de kandidaat bedrijfsrevisoren (5 aanwezige leden op 7) of
- door het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten:
 - artikel 8 van het koninklijk besluit van 20 april 1990 betreffende de stage van de kandidaat-accountants (7 aanwezige leden op 10) ;
 - artikel 13 van het voorontwerp van koninklijk besluit betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of van belastingconsulent voor advies aan de Hoge Raad voorgelegd (8 aanwezige leden op 12).

Zelfs indien het logisch is dat slechts een deel van de leden van de Stagecommissie de stagiairs zou horen tijdens het verloop van het bekwaamheidsexamen, stelt de Hoge Raad voor dat de leden van de examenjury over de proef van de stagiair zouden beraadslagen en hun voorstel zouden voorleggen aan de volgende plenaire vergadering van de Stagecommissie, belast met het bij eenvoudige meerderheid goedkeuren van het voorstel.

4. Vrijstellingen van stage en van het praktisch bekwaamheidsexamen

In algemene zin wenst de Hoge Raad enerzijds de problematiek van de eventuele vrijstelling om de stage te volgen en/of om het praktisch bekwaamheidsexamen af te leggen voor erkende boekhouders die de titel van boekhouder-fiscalist wensen te bekomen, en anderzijds de problematiek van de vrijstelling om de stage te volgen en/of het praktisch bekwaamheidsexamen af te leggen voor accountants, belastingconsulenten of bedrijfsrevisoren die de titel van erkend boekhouder of van erkend boekhouder-fiscalist wensen te bekomen, te bespreken.

4.1. Vrijstellingen voor beroepsbeoefenaars, lid van het BIBF

Volgens de Hoge Raad valt het te betreuren dat het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit geen enkele bijzondere bepaling bevat inzake de mogelijkheid voor een erkende boekhouder om naderhand de titel van erkend boekhouder-fiscalist te bekomen.

De huidige redactie van het voorontwerp van koninklijk besluit preciseert immers enkel in artikel 5 dat «Voor de kandidaten die de titel van erkend boekhouder-fiscalist wensen te bekomen, zal een meer doorgedreven kennis gevraagd worden met betrekking tot de in artikel 3 d), e), f), g), i) en j) vermelde vakken ».

Naast het gebrek aan transparantie in de hiervoor onder punt 1 beschreven procedures, stelt de Hoge Raad vast dat die bepaling in geen enkele zin de bijzondere positie van een erkende boekhouder die naderhand de titel van erkend boekhouder-fiscalist wenst te bekomen, aangaat.

De Hoge Raad is van mening dat deze bepaling zou moeten vervolledigd wor-

den – bijvoorbeeld door een artikel in te lassen in het begin van Hoofdstuk V – vrijstellingen – met de omschrijving van de door de erkende boekhouder na te leven modaliteiten (volledige vrijstelling om de stage te volgen of vermindering van de stageduur, in functie van de ervaring van de erkende boekhouder, nieuw praktisch bekwaamheidsexamen (schriftelijk en/of mondeling) in het bijzonder over fiscale materies waarmee de Stagecommissie zou belast zijn).

4.2. Vrijstellingen voor beroepsbeoefenaars, lid van andere economische beroepen

De artikelen 17 en 18 van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit bepalen de vrijstellingsmodaliteiten voor de BIBF kandidaten die reeds de titel van extern accountant, of tegelijkertijd de titel van extern accountant en van extern belastingconsulent of nog de titel van «externe bedrijfsrevisor» voeren.

- Voor wat de leden van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten betreft, houdt de Hoge Raad er aan te herinneren dat artikel 5 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen het bijhouden impliceert van twee onderscheiden lijsten (de ene met alle accountants, de andere met alle belastingconsulenten) en van twee sublijsten (een met alle externe accountants, de andere met alle externe belastingconsulenten).

Er wordt dan ook voorgesteld de tweede paragraaf van artikel 17 als volgt aan te passen : «*De accountants, lid van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten, die ook de hoedanigheid hebben van belastingconsulent en die ingeschreven waren op het tableau van de externe accountants en van de externe belastingconsulenten ...* ».

- Voor wat de bedrijfsrevisoren betreft, wenst de Hoge Raad er de aandacht op te vestigen dat er geen dubbel tableau bestaat vermits de bedrijfsrevisoren, naar het voorbeeld van de erkende boekhouders of boekhouders-fiscalisten, automatisch extern zijn aan de vennootschap (artikel 7bis van de wet van 22 juli 1953 tot oprichting van het Instituut der Bedrijfsrevisoren).

De Hoge Raad stelt dan ook voor, zowel in de eerste als in de tweede paragraaf, de uitdrukking «externe bedrijfsrevisor» door «bedrijfsrevisor» te vervangen.

Daarenboven wenst de Hoge Raad de aandacht van de bevoegde Minister te vestigen op het feit dat er *sensu stricto* geen juridische basis bestaat die aan geeft dat een bedrijfsrevisor de titel van erkend boekhouder-fiscalist niet mag voeren. Uit een nauwgezette lezing van de wet van 22 april 1999 blijkt inderdaad dat de enige vermelde onverenigbaarheid (in artikel 19) de onmogelijkheid is om gelijktijdig de titel van bedrijfsrevisor en die van belastingconsulent te voeren.

De Hoge Raad is van mening dat het in de memorie van toelichting van het wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en de fiscale beroepen³ opgeworpen argument om het voeren van de titel van bedrijfsrevisor en die van belastingconsulent als onverenigbaar te bestemmen, met name de verzekering van de onafhankelijkheid van de bedrijfsrevisor, logischerwijs mag doorgetrokken worden naar het voeren van de titel van bedrijfsrevisor en die van erkend boekhouder-fiscalist.

Zonder de gegrondheid van de laatste zin van artikel 18, § 2, in twijfel te willen trekken, stelt de Hoge Raad de bevoegde Minister voor te onderzoeken in hoeverre het nodig is deze onverenigbaarheid in het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit te vermelden, vermits de onverenigbaarheid van het voeren van de titel van bedrijfsrevisor en die van belastingconsulent in artikel 19 van de wet van 22 april 1999 opgenomen is.

5. Opmerkingen omtrent de redactie van sommige artikelen

- Titel van het koninklijk besluit

In de Nederlandstalige versie dient «erkend boekhouders» te worden vervangen door «erkende boekhouders».

- Stagecommissie

Voor wat de Franstalige versie van het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit betreft, wordt de uitdrukking «Commission de stage» weer-

houden, terwijl in analoge bepalingen die van toepassing zijn op de bedrijfsrevisoren, op de accountants en op de belastingconsulenten, de uitdrukking «Commission du stage» gebruikt wordt. De Hoge Raad stelt voor de gebruikte termen op elkaar af te stemmen.

- Artikel 7, tweede lid

De Hoge Raad stelt voor het woord «paragraaf» dat op het eind van de voorlaatste lijn gebruikt wordt te vervangen door het woord «lid».

- Artikel 7, tweede lid en artikel 9

De Hoge Raad meent dat het wenselijk zou zijn een termijn in te lassen waarover het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten beschikt om de informatie bedoeld in die artikelen aan de stagiairs kenbaar te maken.

- Artikel 10

De Hoge Raad stelt vast dat de reikwijdte van de Franstalige en de Nederlandstalige versie van artikel 10 verschillend is. Hij stelt voor in de Franstalige versie het woord «écrite» te vervangen door «d'inscription».

- Artikel 11

De Hoge Raad veronderstelt dat de termijn, bedoeld in artikel 11, 36 maanden bedraagt. De Hoge Raad meent dat het wenselijk zou zijn deze termijn in te voegen in artikel 11, met behoud van de verwijzing naar artikel 51 van de wet van 22 april 1999.

- Artikel 12, §2, g)

In de Nederlandstalige versie dient «bekwaamheidsexamen» te worden vervangen door «bekwaamheidsexamen».

3. De memorie van toelichting van het wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen van 13 januari 1999 (*Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 1923/1 en 1924/1, 3) preciseert dat «Om evidente redenen van onafhankelijkheid in het belang van het maatschappelijk verkeer, kan een bedrijfsrevisor niet de titel van belastingconsulent dragen.».